

WEETJES- & DOEBOEKJE

SUMMER **EN DE** **KIPNUGGETSBENDE**

Over het boek

Een spannend avontuur over hoe twee vrienden laten zien dat je de wereld absoluut kunt veranderen

Summer is dol op kipnuggets - totdat ze door een uitbraak van de vogelgriep haar bijbaantje op een scharrelboerderij kwijtraakt. Met haar eigen favoriete kip veilig opgesloten op haar kamer, gaat Summer samen met haar vriend Harris op onderzoek uit.

Vreemd afval in een rivier leidt hen naar een mysterieuze oude kerncentrale. Binnen doen ze een schokkende ontdekking...

Summer en de kipnuggetbende van Petra van Rijssen is een spannend, actueel en eigenzinnig verhaal over dierenliefde, zorg voor het milieu en moed.

Over de auteur

Petra van Rijssen studeerde biologie en filosofie en werkt al jarenlang met kinderen en tieners. Ze geeft o.a. workshops op scholen over natuur en wetenschap. Petra schrijft en tekent graag en *Summer en de kipnuggetbende* is haar zesde kinderboek. Speciaal voor jullie heeft Petra dit weetjes- en doeboekje voor thuis en in de klas gemaakt. Veel plezier!

Ook leuk: *Expeditie gifvis*, het actieboekje van de Christelijke Kinderboekenweek 2025 en *Harris en de dinomaffia*.

DE BESTE BEESTEN IN SCHOTLAND

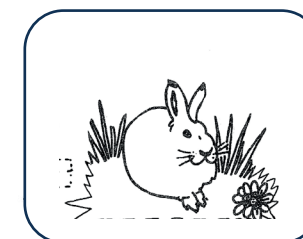
In Schotland hebben ze een plan gemaakt om de natuur te beschermen. Een plan voor de komende 200 (!) jaar. Vrijwilligers hebben al miljoenen bomen geplant en de bossen, valleien en heide mogen 'verwilderen'. Zo krijg je meer soorten planten, vogels en insecten en ook wordt meer CO2 opgeslagen – en dat gaat klimaatverandering tegen. De reusachtige Cairngorms, waar 80% van de bedreigde auerhoenders voorkomt, is het woeste hart van Schotland. Vroeger werd er gevochten en veel vee gestolen, maar nu is het een vredig nationaal park☺

De Schotse natuur is ruig en betoverend: van Summers vogeleiland Skye tot de steile Cairngormbergen met wilde katten, hoogveen en zelfs rendieren en sneeuw hazen.

IN DE WINTER ZWEM IK OP ZEE EN KUN JE MIJN MYSTERIEUZE 'MISTHOORNROEP' HOREN. IN DE ZOMER BROED IK IN KOLONIES MET SOMS WEL 15000 ANDERE EIDEREENDEN! WE ZORGEN VOOR ELKAARS KUIKENS. IK Vlieg SUPERSNEL EN MIJN MAAG KAN HARDE SCHELLEN VERGRUIZEN.

IK BEN EEN SNEEUWHAAS EN KLEUR WIT IN DE WINTER, ZODAT IK NIET ZO OPVAL EN HET MINDER KOUD HEB. ER ZIJN MAAR 21 DIERSOORTEN DIE DIT KUNNEN. DOOR KLIMAATVERANDERINGEN BLIJVEN WE STEEDS LANGER BRUIN!

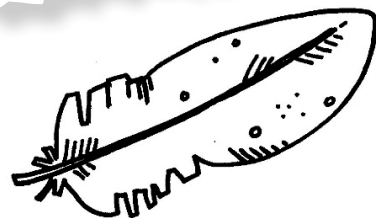
Auerhen

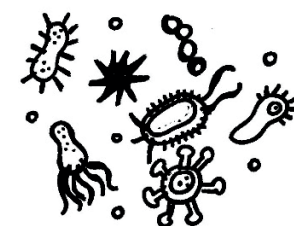
Auerhaan

IK WOON IN DE SCHOTSE DENNENBOSSEN, TUSSEN DE BOSBESSEN, EN BEN ZO GROOT ALS EEN KALKOEN! OM EEN AUERHEN TE LOKKEN, DANS, KLIK, SIS EN 'POP' IK ALSOF ER EEN CHAMPAGNEFLES OPEN KNALT.

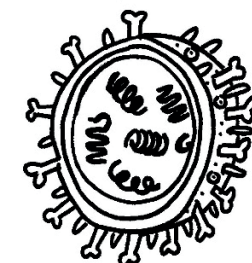
Aurora

Pandora

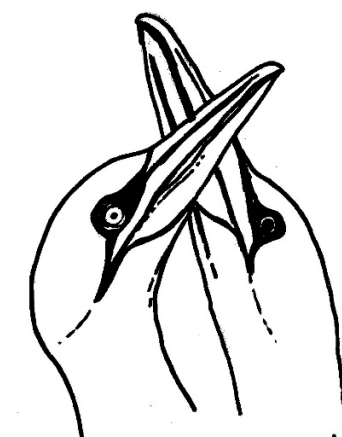
LEVEN VIRUSSEN?
DE MEESTE WETENSCHAPPERS
DENKEN VAN NIET!

Vogelgriep
H5N1

DE VOGELGRIEP KOMT IN WILDE EENDEN EN GANZEN ETC VOOR, MAAR IN PLUIMVEE VERANDERT HET PAS IN EEN GEVAARLIJK VIRUS. DIE VERSIE KAN OOK WILDE VOGELS DODEN.

Blauwe iris
Zwarte "virus iris"

Jan van Gent

Griep

MAAR: ZONDER VIRUSSEN ZOU ALLE LEVEN BINNEN 36 UUR UITSTERVEN! MINDER DAN 0.001% VAN ALLE VIRUSSEN IS ZIEKTEVERWEKKEND. DE REST HOUDT DE WERELD IN BALANS: ZE DODEN BACTERIËN EN PLAAGDIEREN EN HELPEN NUTTIGE PLANTEN EN SCHIMMELS. EN: ZONDER VIRUSSEN ZOULDEN KOEIEN GEEN MELK KUNNEN MAKEN!

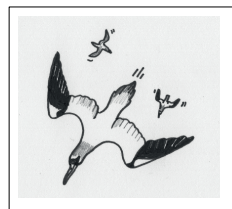
SUMMER EN HARRIS QUIZ

VRAAG 1: HOE KOMT SUMMER AAN HAAR KIP AURORA?

- A. Die heeft ze van Lucas, haar kippenboerderijbaas, voor haar verjaardag gekregen
- B. Die zat op een dag zomaar op het dak van de vuurtoren
- C. Die heeft ze geadopteerd nadat de vorige huurders haar niet wilden meenemen

VRAAG 2: WAT IS ER MIS MET DE JAN-VAN-GENT DIE HARRIS OP ZEE ZIET DOBBELEN?

- A. Zijn vleugels hangen slap en hij kan niet vliegen
- B. Zijn iris is zwart in plaats van blauw
- C. Uit zijn neusgaten komt een bruine vloeistof

VRAAG 3: WAT BEWEERT MENEER WINGNUT OVER DE VOGELGRIEP?

- A. Dat het virus alleen wat keelpijn veroorzaakt – hij heeft het zelf ook gehad
- B. Dat het virus levensgevaarlijk is - voor kippen en mensen
- C. Dat er over de hele wereld verzonden theorieën zijn over het virus – en die maken mensen onnodig bang

VRAAG 4: WAT GEBEURT ER IN DE IJSWINKEL?

- A. Summer laat haar dure ijsje in een plas gemberthee met scherven vallen
- B. De serveerster geeft Summer en Harris een grote ijscoupe – helemaal gratis ☺
- C. Robin pakt drie cornetto's uit de vriezer en rent er mee weg

VRAAG 5: WAAROM WIL SUMMER METEEN WEG VAN HET ZOMERKAMP?

- A. Ze is bang dat haar vader niet voor zichzelf kan zorgen
- B. Ze baalt van Robin en de rest van de groep
- C. Het regent en ze moeten buiten slapen

VRAAG 6: HOE EINDIGT HET BOEK?

- A. Summer krijgt een nieuw vakantiebaantje, bij de Clucky Nuggetfabriek
- B. Summer en haar vader verhuizen terug naar het vuurtorenhuisje op Rona
- C. Summer krijgt een nieuwe kip van haar vader

TAALPUZZELS

SCHOTSE NATUUR

bergen	woest	zandstranden	rendieren	rotskusten	bossen
sneeuw hazen	dennen	auerhoenders	heide	kruisbekken	Leeg

Schotland is een _____ en _____ land met heel veel _____ velden en naald _____.

Je vindt er ruige _____, prachtige _____ en hoge _____ Zeldzame vogels als

_____ en Schotse _____ kom je in de _____ bossen tegen. Op de hoogste,

ruigste bergen wonen _____ en ook _____!

ZEEVOGELS

Jan-van-genten	dolfijnen	roofmeeuwen	geluk	inwoners	duizenden
papegaaiduikers	klifvogels	topsnelheid	groep	snavels	vis

De _____ van met name kleine, afgelegen _____ waren vroeger afhankelijk van

_____ om te overleven. _____ rondom de eilandjes was erg gevaarlijk omdat de

_____ vaak woest tekeerging. Om te _____ vingen de eilandbewoners zeevogels

als _____ en verzamelden ze _____ uit nesten. Ze maakten _____ van

zeevogelhuiden en vulden _____ en dekbedden met _____ om warm te blijven in de koude

OVERLEVEN DANKZIJ ZEEVOGELS

vissen	kussens	bewoners	dons	eieren	eilandjes
zeevogels	schoenen	overleven	papegaaiduikers	winters	zee

De _____ van met name kleine, afgelegen _____ waren vroeger afhankelijk van _____ om te overleven. _____ rondom de eilandjes was erg gevaarlijk omdat de _____ vaak woest tekeering. Om te _____ vingen de eilandbewoners zeevogels als _____ en verzamelden ze _____ uit nesten. Ze maakten _____ van zeevogelhuiden en vulden _____ en dekbedden met _____ om warm te blijven in de koude _____

GROTERE BEDREIGINGEN VOOR ZEEVOGELS

oceanen	mensen	bedreigingen	overleven	klimaat	vissoorten
zeevogels	vis	zeetemperatuur	eilandjes	stormen	balans

Tegenwoordig wonen er nog maar nauwelijks _____ op kleine, afgelegen _____ en zijn _____ beschermd. Helaas zijn er wel andere _____ voor de vogels, die afhankelijk zijn van _____. Doordat het _____ snel verandert en de _____ opwarmen, is de _____ verstoord. De _____ die papegaaiduikers en andere zeevogels nodig hebben om te _____ kunnen niet goed tegen de hogere _____. Hierdoor verhongeren de vogels. Bovendien zijn er steeds meer _____ die nesten met eieren en jongen kapotmaken. Het is nu dus lastiger voor veel zeevogels om te overleven dan vroeger! En als er vogelgriep uitbreekt, hebben de vogels het nog moeilijker.

KIPPEN

trucjes	aanhouder	superslim	gedrag	dieren	goeds
soortgenoten	lekkers	hond	eigenwijs	kleuren	clicker

Wist je dat kippen eigenlijk _____ zijn? Ze kunnen onderscheid maken tussen wel honderd _____, andere _____ of mensen. Je kunt ze ook _____ aanleren. Zo kunnen kippen _____ leren herkennen. Een handige tip is het gebruik van een _____: zodra je kip iets _____ doet, kun je daar een klikje mee maken en haar wat _____ geven. Zo leert ze welk _____ gedrag beloond wordt. Onthoud wel: kippen zijn best _____ en dus lastiger te trainen dan een _____. Maar: de _____ wint ☺

zaden	maiskolven	superlekker	fruit	meelwormen	vriendinnen
bessen	eten	zonnebloempitten	dank	banaan	eitje

Wat _____ kippen eigenlijk het liefst? Van gedroogde of levende _____ worden je gevederde _____ in elk geval heel blij. _____ zijn ook populair. Wist je dat ze stukjes _____ en ander _____, zoals verse _____ ook _____ vinden? En verder _____ als _____. Als _____ legt je kip dan vast weer een heerlijk _____

VIRUSSEN

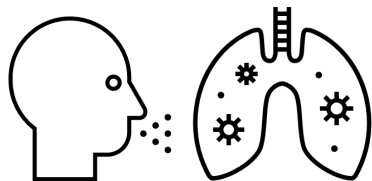
ellende	pokken	Virussen	levensbelang	gezond	dood
gevaarlijk	procent	Virusvrije	griep epidemie	miljoen	slecht

Je denkt misschien dat _____ alleen _____ en _____ zijn, maar dan heb je het mis. Het overgrote deel is namelijk van _____ en in een _____ wereld zou alle leven binnen 36 uur _____ zijn.

Natuurlijk kunnen virussen ook heel veel dood en _____ veroorzaken. Denk alleen maar aan de _____ in 1918 waardoor 50 tot 100 _____ mensen stierven. En in de twintigste eeuw doodde het _____ virus zo'n 200 miljoen mensen! Maar, zoals gezegd: meer dan 99 _____ van de virussen helpt juist om onze planeet _____ te houden.

helpt	belangrijk	fotosynthese	ecosysteem	actief	verslinders
bacteriën	plankton	bacteriepopulaties	bacteriofagen	zee	zuurstof

Heel _____ zijn bijvoorbeeld _____: virussen die schadelijke _____ opeten. Hun naam betekent in het Grieks letterlijk _____. Zonder deze virussen zouden veel _____ exploderen! In de oceaan reguleren virussen het _____ en dat is heel belangrijk voor de productie van _____. Elke dag eten virussen de _____ van alle bacteriën in de _____ op! Daardoor kan het _____, dat heel veel zuurstof maakt, doorgaan met _____. Het is dus maar goed dat virussen zo _____ zijn op aarde.

onmogelijk	cellulose	belangrijk	snelgroeiende	soorten	koeien
dominant	gezond	virussen	schadelijke	mensen	suikers

Tenslotte: zonder _____ zouden bepaalde _____ dieren en planten _____ worden. Virussen gaan op _____ populaties af en perken deze in.

Virussen helpen _____ om _____ te blijven, omdat ze _____ darmbacteriën maar ook bepaalde kankercellen onschadelijk maken ☺

En: virussen helpen _____ om _____ uit gras in _____ te veranderen. Dit is _____ omdat het anders _____ zou zijn om melk te maken.

VOGELGRIEP

vogels	Europa	eieren	procent	vaccins	virusuitbraak
pluimvee	meningen	Nederland	buitenland	probleem	miljoen

In _____ worden meer dan 100 _____ kippen en ander _____ gehouden.

Bij een _____ is de kans groot dat veel _____ besmet worden. Je denkt misschien: waarom gebruiken we geen _____ om de kippen te beschermen? De _____ zijn verdeeld omdat er in _____ geen vlees of _____ van gevaccineerd pluimvee geëxporteerd mogen worden. En dat is een _____, want bijna 70 _____ van het Nederlandse pluimvee gaat naar het _____.

OPDRACHT

vogelgriepvirus	kippenhouderijen	zoogdieren	bedrijven	buurt	otters
watervogels	epidemie	mensen	dierenarts	mens	gebieden

Wat kun je doen om een _____ te voorkomen? Je kunt _____ bouwen in _____ ver
bij _____ vandaan. En ook is het goed om geen _____ bij elkaar in de _____
te hebben. Anders springt het _____ makkelijk over. Dat kan trouwens ook op
_____ als zeehonden en _____. En de _____? In 2003 is er in Nederland een
_____ besmet geraakt en overleden. In China zijn er vroeger veel meer _____ aan de
vogelgriep overleden – maar zoiets kan alleen als de virusversie zich aanpast. Dit heet ‘mutatie’.

IN QUARANTAINÉ

quarantaine	pestlijder	pest	bezittingen	buurt	besmettelijk
burgers	gevaarlijk	stok	Stro	dieren	slachtoffers

Als mensen of _____ door een _____ virus worden getroffen en daardoor
_____ zijn, moeten ze soms in _____. In de tijd van de _____ droegen
_____ een witte lap of een witte _____ waardoor gezonde _____ uit de
_____ bleven. Voor het huis van een _____ werd een bos _____ gelegd. Als
iemand in zo’n huis stierf, werd het huis goed gelucht en schoongemaakt. Alle _____
werden verbrand.

De pest was de eerste grote pandemie die in Europa woekerde.

De ziekte werd vanuit Azië naar Italië gebracht, waarna het zich verspreidde.

Er zijn in die tijd 20-50 miljoen slachtoffers gevallen - ofwel eenderde van alle mensen in Europa!

Zoek meer informatie op over de pest of andere pandemieën en maak je eigen taalpuzzel.

WOORDZOEKER

R	A	C	P	S	I	R	R	A	H	R
O	R	A	E	S	U	M	M	E	R	E
S	D	M	R	S	U	N	G	A	M	T
I	N	I	P	M	A	C	S	M	A	S
E	I	L	S	H	A	M	I	S	H	I
D	R	A	A	P	I	U	L	V	I	L
N	J	O	S	I	E	J	O	H	N	S
I	O	N	S	L	A	H	K	A	J	I
B	A	G	S	I	V	B	O	L	B	R
O	E	J	O	N	A	T	H	A	N	H
R	S	M	R	O	W	T	N	I	L	C

BLOBVIS
CAMILA
CHRISLISTER
HAMISH
HARRIS
INDRA
JAKHALS
JONATHAN
JOSIEJOHNS
LINTWORM
LIVLUIPAARD
MAGNUS
ROBIN
ROSIE
SAMSCAMPI
SUMMER

OPLOSSING

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Welke mensen uit het boek komen niet in de woordzoeker voor? Bedenk er vier:

--	--	--	--

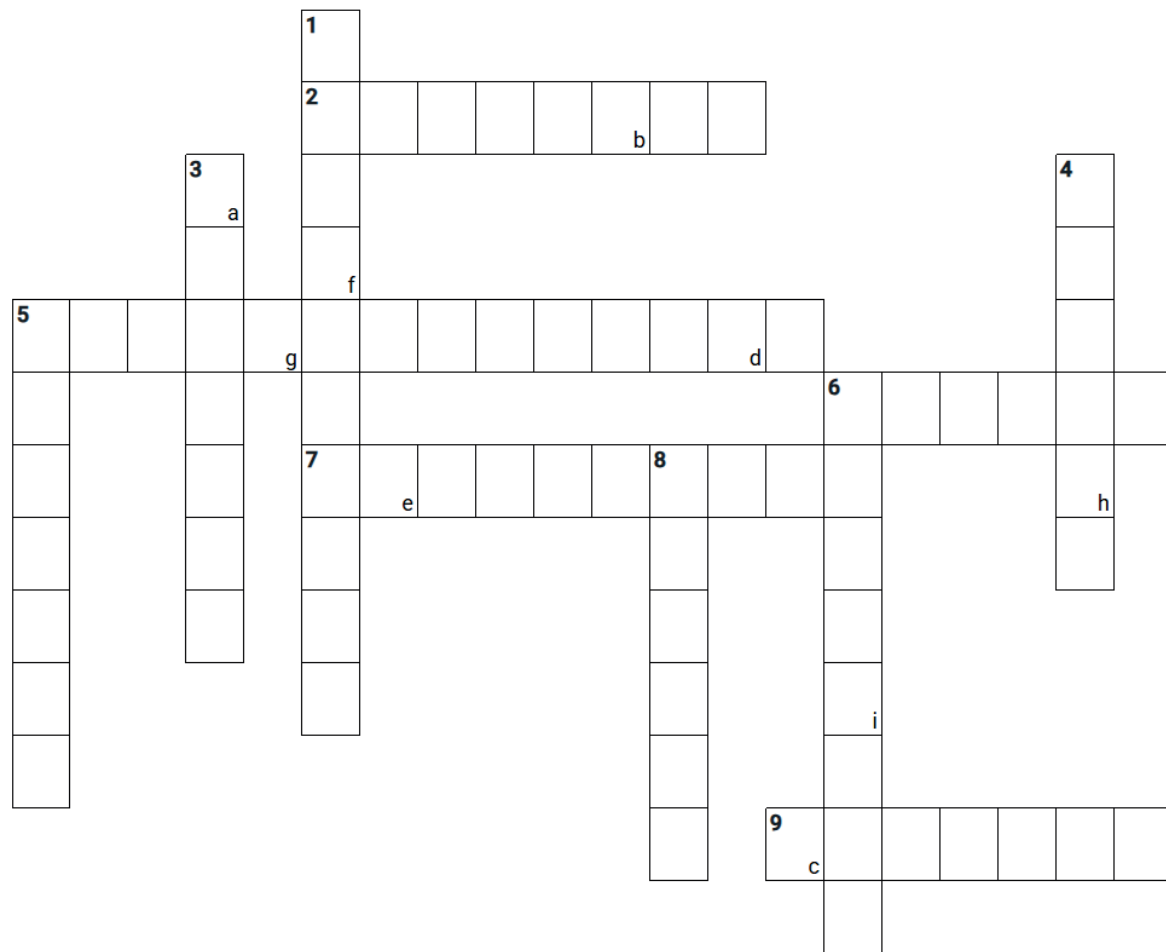
KRUISWOORDPUZZEL

Horizontaal

2 grote zwarte boskip **5** vogel die op een clown lijkt **6** waar Summer veel van houdt **7** bruine roefmeeuw
9 bekendste strandvogels

Verticaal

1 zeevogel met virusiris **3** zeevogel die op kliffen broedt **4** waar Harris dol op is **5** kip die uit een doos springt **6** vogel die dennenappels openbreekt **8** kip die naar het Noorderlicht vernoemd is

OPLOSSING

a	b	c	d	e	f	g	h	i
---	---	---	---	---	---	---	---	---

SUDOKU

Een sudokupuzzel bestaat uit een vierkant van 9 bij 9 hokjes. In elk leeg hokje moet je een cijfer invullen. Dit is lastig, want in elke rij (horizontaal) en kolom (verticaal) moeten de cijfers van 1 tot 9 één keer voorkomen. EN ook nog in elk vierkant van 3 bij 3 hokjes. Hamish, de vader van Summer, vindt Sudoku's fantastisch. En jij – waag je een gokje? Tip: vul de rij, kolom of het vierkantje met het minste aantal lege hokjes. Hoe meer cijfers je correct invult, des te sneller je de puzzel kunt oplossen.

1				8				
		2		5		7	8	4
		4		9			6	
7			4					
	2	5		1	6			
					2	5		
			6		9		4	
					5	2		8

8					1			
			9			6		4
		5		4	6		1	
		1	2					
7	4	9		8				
	2							
			7			8		5
3			4	2		7		

3					9			
				1	8			5
				6			7	2
	4			7				6
		6				2		
	1	3						
				4				
						8	9	
	7	2	5	8			3	

				8	1	6		
	4		7					
	1				3	9		
			3					5
		6	5		9			7
		5		4				2
		7					2	
8		4						1
			2	7				

				8		5		4
4								9
	2				5			
	9	2	5					
	6					1	7	
	1		3		4	9		5
					3			
1	5	9	2			6		
	8							

	3		2				5	
		2						4
9								
	1		6				3	
	5				2		8	
				4	1	5	7	
	2	3		5	6		1	
	6		4					
				8				

AVONTURENESTAFETTE: 'SUMMER EN DE KIPNUGGETBENDE'

Op school:

Verdeel de klas in zes kleine groepjes. Er zijn zes opdrachten in deze estafette plus twee reserve-activiteiten. Groep 1 kiest een opdracht uit het lijstje en vinkt het af. Groep 1 geeft het lijstje aan Groep 2 enzovoorts – totdat elk groepje een opdracht heeft. Doe de opdracht in tweetallen en presenteer jullie resultaten aan de rest van de klas. Je kunt alles ophangen of een PowerPoint gebruiken.

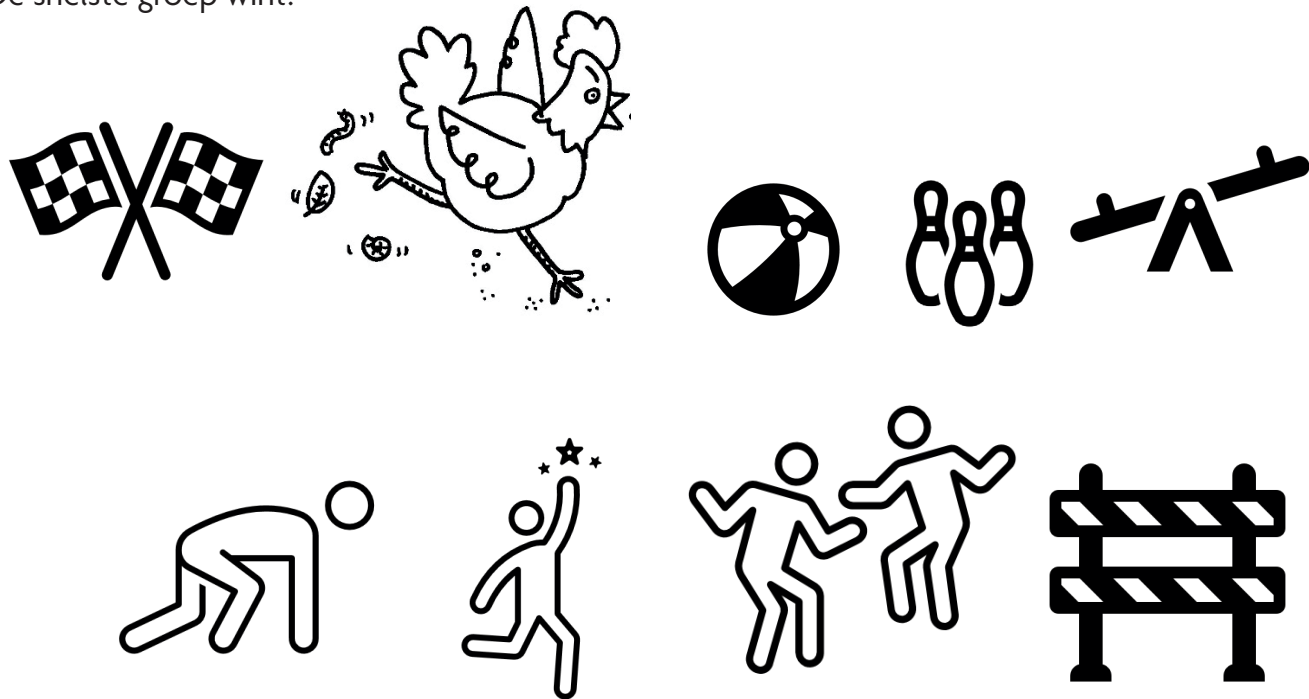
Thuis:

Ga lekker met de opdrachten aan de slag die je leuk vindt. Doe het alleen of samen en mail ons je resultaten ☺

ESTAFETTE OPDRACHTEN

1. KIPPENHINDERNISBAAN

Lees het stuk over Summers kippenhindernissen voor Aurora en bouw je eigen parcours. Kies een goed plekje, bijvoorbeeld op het gras of schoolplein. Test het uit met je eigen groepje en laat daarna de andere groepjes deelnemen. Wie is het snelst? Kijk online voor inspiratie, ontwerp je parcours en verzamel spullen. Denk aan: pionnen, planken, plastic flessen, ballen, hoepels, touw etc. en een trampoline of een stukje blote-voeten-pad. Je kunt ook een race met eieren op lepels toevoegen. Groepjes kunnen strafpunten (ofwel extra 'straf tijd') krijgen als ze iets omschoppen of laten vallen. De snelste groep wint.

2. DIERENINFOGRAPHIC

Lees de stukjes over zeevogels kijken en zoek op welke zeevogels je in Nederland kunt zien en waar. Kies per tweetal een broed- of trekvogel van je lijstje, zoek leuke weetjes op, teken je soort en maak zo een 'infographic'. Een voorbeeld van een diereninfographic:

KAMSALAMANDER

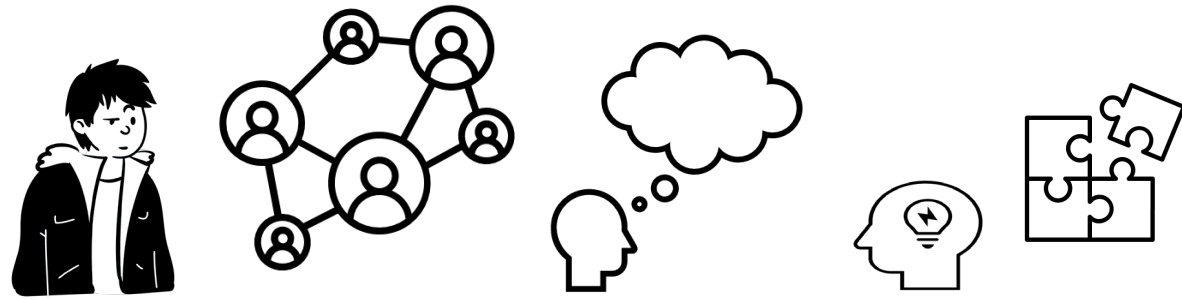
3. HET SUMMERMENU

Zoek de stukjes over koken en eten op in het boek en maak een lijstje voor alle personages die koken: Camila, Jonathan (op kamp), Hamish en Summer. Je mag de zeewiersoep met zeevogelomeletten van Robin achterwege laten ☺ Maak vervolgens een menu met een hartig en een zoet gerecht (bijvoorbeeld omelet met bonen-in-tomatensaus gevolgd door bosbessenmuffins), zoek de recepten op en maak je gerechten. Laat iedereen in de klas een beetje proeven.

4. COMPLOTTHEORIE OF DE WAARHEID?

Lees het kranteninterview met mister Wingnut en de stukjes over Summers vader en hoe hij in complotten gelooft. Bedenk een controversiële (complot)theorie die geloofwaardig overkomt. Dat kan over een virus als de vogelgriep of iets heel anders, als er maar genoeg argumenten voor en tegen zijn! Bereidt een presentatie voor en nodig de klas uit om kritische vragen te stellen en je theorie onderuit te halen. Ga met elkaar in debat: jouw groepje tegen de klas. Vraag de juf of meester om jury te zijn. Als het debat voorbij is, mag zij of hij zeggen wie er gewonnen heeft.

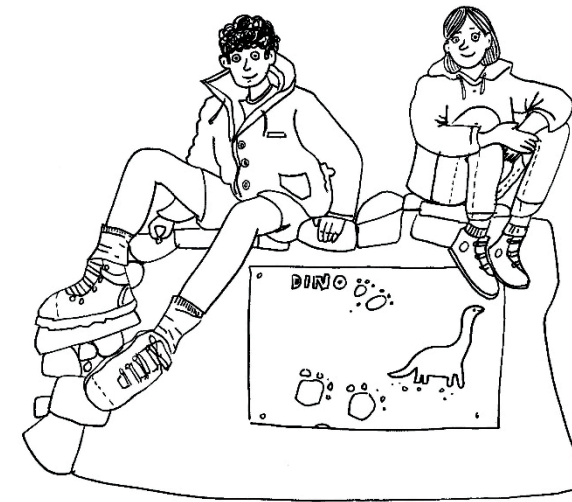
5. KAMPSPELLETJE

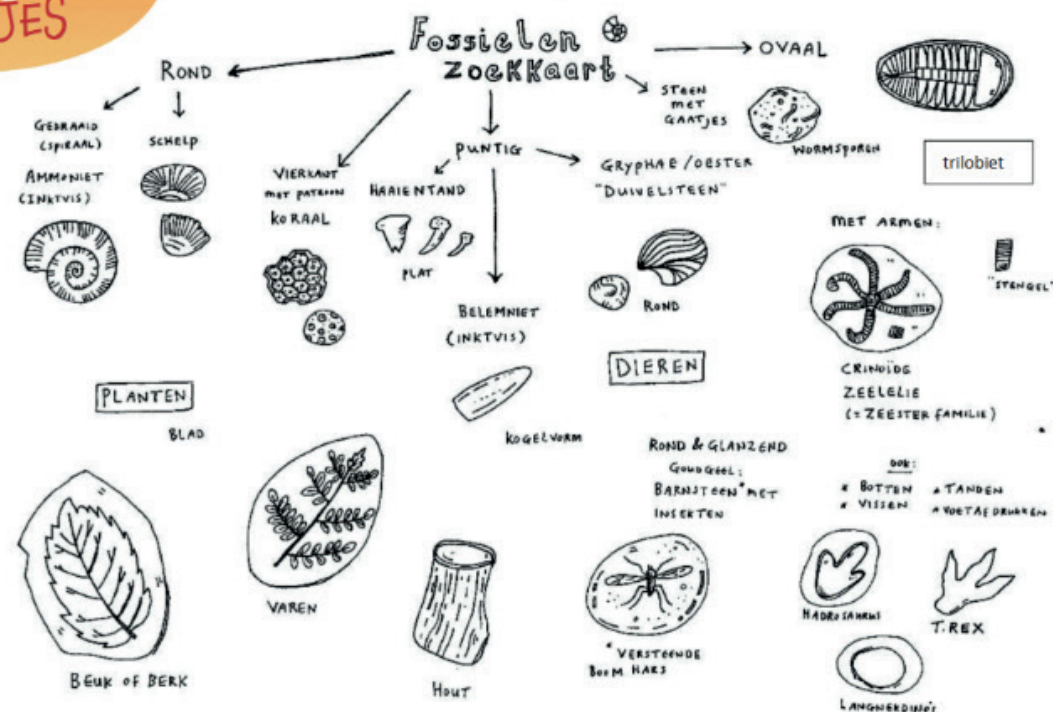
Lees het stukje over het kamp en speel het spel waarin je, zonder te lachen, je naam en een dier moet zeggen met naar binnen gevouwen lippen. Als je wel lacht of erg hapert, ben je af. Daarna kun je nog een driebeinige race doen op het gras of kijken of je een dropping kunt organiseren...

6. DE FOSSIELEN VAN HARRIS

Pak 'Harris en de dinomaffia' erbij en zoek op hoe fossielendeskundigen ('paleontologen') fossielen onderzoeken en op naam brengen. Leen of verzamel een aantal fossielen en stal ze uit op een tafel in de klas. In het gratis fossielenboekje (Harris en de dinomaffia - dinoweetjes by Veen Bosch & Keuning uitgeversgroep - Issuu) kun je zoekkaarten vinden. Heb je tijd over? Teken dan de dieren waarvan je fossiele overblijfselen hebt – of teken de dino's die je op Skye kunt vinden (zie 'Harris en de dinomaffia' en Harris en de dinomaffia - lesbrief by Veen Bosch & Keuning uitgeversgroep - Issuu).

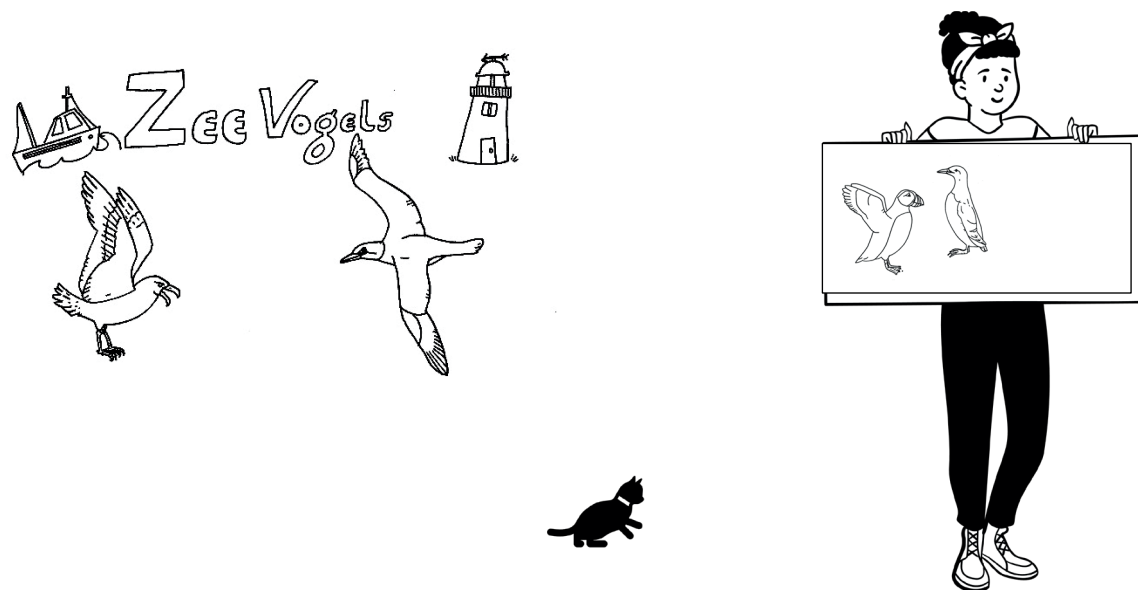

Geef je les aan een grote klas en wil je niet al te grote groepjes?
Dan kun je deze reserve-opdrachten gebruiken:

7. SCHOTSE DIERENCOLLAGE

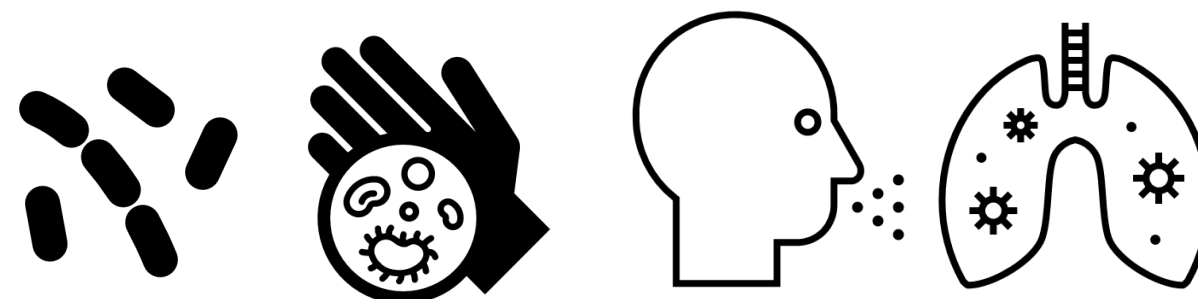
Maak een lijstje van alle vogels en andere dieren die in het verhaal voorkomen en maak een grote collage met verf, stiften, papier en golfkarton van alle - of een aantal - dieren uit het boek. Hang je kunstwerk op in de klas. Je kunt voor elk dier een leuk weetje opzoeken en presenteren.

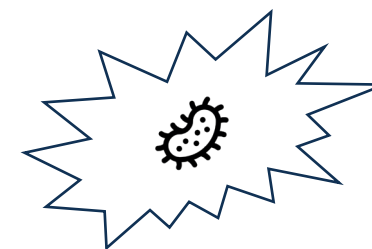
8. VIRUSTIJDLIJN

Zoek op wanneer er grote virus- en bacterie-uitbraken waren (denk aan de zwarte dood, pest, plaag – en de Coronapandemie en de vogelgriep). Zoek ook op hoe uitvinders en wetenschappers hebben ontdekt hoe ziekten worden verspreid en wat kunnen doen om mensen (en dieren) te beschermen en te genezen.

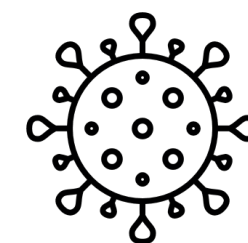
Maak een tijdlijn van 2 meter lang en dertig centimeter hoog (gebruik A4 papier) met korte zinnen en illustraties en hang die op in de klas.

14^e eeuw: de Pest

→ → → → →

2002: Coronavirus

**WAT HEBBEN JULLIE ALLEMAAL GEDAAN?
WIJ ZIJN HEEL BENIEUWD!**

**DEEL JE FOTO'S, TEKENINGEN EN
SCHRIJFSELS MET DE AUTEUR:
PETRAVANRIJSSEN@GMAIL.COM**